

Drept civil

“Întreaga viață a omului, de la naștere ori în legătură cu acest moment, și până la moarte, dar și în privința acestui eveniment legat de lăsamântul succesorului, este reglementată în aspectele sale esențiale de normele dreptului civil.

Instituțiile juridice aparținătoare acestei ramuri a dreptului contribuie într-o măsură importantă la reglementarea vieții persoanei juridice, de la înființare, ori în legătură cu acest proces și până la încetarea ei prin reorganizare și dizolvare, ba chiar și în privința consecințelor ce decur din aceste măsuri.”

Mihail Eliescu, Traian Ionașcu, Tutor R. Popescu, Ilie

Stoenescu

Actul juridic civil

Noțiunea actului juridic civil. Terminologie

În sens larg, prin fapte juridice se înțeleg atât acțiunile omenești săvârșite cu intenția sau fără intenția de a produce efecte juridice, cât și evenimentele, adică faptele naturale.

În sens restrâns, prin fapte juridice se înțeleg numai acțiunile omenești săvârșite fără intenția de a produce efecte juridice, dar care efecte se produc în puterea legii, precum și evenimentele, care sunt împrejurări care se produc independent de voința omului dar de care legea civilă leagă anumite consecințe juridice.

Prin urmare, dacă la faptele juridice în sens restrâns se adaugă actele juridice, adică acele acțiuni omenești săvârșite cu intenția de a produce efecte juridice se ajunge la noțiunea de fapte juridice în sens larg.

Trebuie precizat că în literatura juridică și în practica judiciară s-au cristalizat noțiunile astfel: actele juridice sunt acțiunile omenești săvârșite cu intenția de a produce efecte juridice, iar faptele sunt acțiunile omenești săvârșite fără intenția de a produce efecte juridice, care însă se produc în temeiul legii, la care se adaugă și evenimentele (deci faptele juridice în sens restrâns).

Considerat în sensul conceptului tradițional, actul juridic civil a fost definit:

„...un act de voință săvârșit cu scopul de a produce efecte juridice, adică de a crea, de a transmite, de a modifica sau de a stinge un raport juridic”²

„...actul de voință săvârșit de subiectele de drepturi pentru a crea, modifica sau stinge un raporturi juridice în temeiul dreptului obiectiv și în limitele pe care acestea le statornicește”³

Pentru o definiție corectă și completă actului juridic civil, se impune luarea în considerare a următoarelor elemente:

- actului juridic civil este o manifestare de voință, este, deci, în primul rând rezultatul unei hotărâri lăuntrice, rezultatul unui proces voluntiv*
- scopul exprimării manifestării de voință în constituie producerea de efecte juridice civile; este elementul care diferențiază actului juridic civil de faptul juridic civil săvârșit fără intenția de a produce asemenea efecte.*
- efectele juridice avute în vedere trebuie să privească nașterea, modificarea sau stingerea unor raporturi juridice civile concrete, element care deosebește actului juridic civil de actele juridice din celelalte ramuri ale dreptului.*

Clasificarea actelor juridice civile

În circuitul civil se întâlnesc nenumărate și diverse acte juridice, de aceea este necesar ca ele să fie clasificate după anumite criterii în categorii de acte juridice, având în vedere manifestările de voință cu aspecte înrudite. Principalele criterii de clasificare și categorii de acte juridice, care se examinează în literatura de specialitate sunt următoarele:

- a) în raport de numărul părților actele juridice se împart în unilaterale, bilaterale și multilaterale*
- b) în raport de scopul urmărit de părți la încheierea lor, actele juridice se divid în acte cu titlu oneros și acte cu titlu gratuit. La rândul lor cele de tip cu titlu oneros se subdivid în acte comutative și aleatorii, iar cele cu titlu gratuit se subdivid în libertăți și acte dezinteresate;*

- c) *în raport de efectele produse, se disting: acte constitutive, translative și declarative*
- d) *în raport de importanța lor față de un bun sau un patrimoniu, actele juridice se împart în acte de conservare, de administrare, de dispoziție;*
- e) *în raport de conținutul lor actele juridice se divid în: patrimoniale și nepatrimoniale.*
- f) *în raport de modul de încheiere se deosebesc acte consensuale, solemne, reale*
- g) *în raport de momentul când își produc efectele, se disting acte între vii (inter vivos) și acte pentru cauze de moarte (mortis causa)*
- h) *în raport de rolul voinței părților în stabilirea conținutului actelor juridice, se deosebesc acte subiective și acte condiție*
- i) *în raport de intensitatea și siguranța oferită titularilor de drepturi, se disting acte pure și simple și acte afectate de modalități*
- j) *în raport de legătura dintre ele, actele juridice se divid în principalele și accesorii*
- k) *în raport de legătura lor cu cauza, actele sunt cauzale și abstracte*
- l) *în raport de modul cum pot fi încheiate se deosebesc acte strict personale și acte încheiate prin reprezentare*
- m) *în raport de reglementarea lor, actele juridice se împart în acte numite (tipice) și nenumite (atipice)*
- n) *în raport de modul lor de executare se disting: acte cu executare dintr-o dată și acte cu executare succesivă*

Consimțământul

Pentru actele juridice civile, consimțământul este un element structural, fiind cel mai important dintre elementele de structură ale acestei categorii juridice pentru că:

- *este nu numai un element de structură ci și un element definitoriu al actelor juridice civile, caracter ce rezultă din următoarele corelări:*
 - *prin definiție, actul juridic civil este o manifestare de voință intervenită în scopul de a produce efecte juridice;*

- *privit lato sensu, consimțământul este acordul de voință al părților în actele juridice bilaterale;*
- *privit stricto sensu consimțământul este manifestarea voinței de către una din părți la încheierea unui act juridic civil bilateral, ori, în actele juridice unilaterale, manifestarea de voință de către autorul acestuia.*
- *pe de altă parte, voința înseamnă, sub aspectul structurii actului juridic civil, mai mult decât consimțământul ca element de structură; ea se prelungește peste limitele acestuia, conturând un alt element de structură: cauza;*
- *neândoielnic, consimțământul este cel mai important element de structură al actului juridic civil și prin aceea că, voința, inclusiv cea incorporată în actele juridice, în general și în actele juridice civile, în special, dă substanță esenței dreptului însuși;*
- *în sfârșit, ideea de consimțământ-consimțământul însuși atrag atenția asupra legăturii juridice născute între părțile unui raport juridic civil concret.*

În doctrină, (prof. A.Ionașcu, Drep Civil, Ed. Didactică și pedagogică, 1963) s-a evidențiat că în procesul de formare a voinței juridice se disting mai multe etape:

- a) *apariția motivelor care îndeamnă la acțiune*
- b) *deliberarea*
- c) *intervenția motivului determinant, care nu este altceva decât reprezentarea intelectuală a scopului urmărit*
- d) *hotărârea de a încheia actul juridic necesar pentru realizarea scopului urmărit, cu alte cuvinte, formarea consimțământului*

Trebuie menționat că aceste etape de formare a voinței juridice se petrec pe plan intern psihologic. Pentru ca faptul psihologic să se transforme în fapt juridic este necesar ca hotărârea de a încheia actul juridic să fie exteriorizată.